

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نگاهی نو به
برنامه‌ریزی آموزشی و درسی
در هزاره سوم

مؤلفان:

دکتر پریناز بنی‌سی
قنبرعلی دلفان آذری
فائقه رشاد

ویراستاران:
آرزو عرفان
وحید بنی‌سی



انتشارات آوای نور
تهران-۱۳۹۶

| | |
|---------------------|--|
| سرشناسه | : بنی‌سی، پری‌ناز، ۱۳۵۵ - |
| عنوان و نام پدیدآور | : نگاهی نو به برنامه‌ریزی آموزشی و درسی در هزاره سوم/ مولفان پربیناز بنی‌سی، قنبرعلی دلفان‌آذری، فائقه رشاد؛ ویراستاران آرزو عرفان، وحید بنی‌سی. |
| مشخصات نشر | : تهران: آوای نور، ۱۳۹۳. |
| مشخصات ظاهری | : ۳۴۴ ص. |
| شابک | : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۱۰۱-۶ |
| وضعیت فهرست نویسی | : فیپا |
| موضوع | : برنامه‌ریزی درسی/ برنامه‌ریزی آموزشی |
| شناسه افزوده | : دلفان آذری، قنبرعلی، ۱۳۴۸ -/ رشاد، فائقه، ۱۳۵۷ -، پدیدآور |
| شناسه افزوده | : عرفان، آرزو، ۱۳۶۸ -، ویراستار/ بنی‌سی، وحید، ۱۳۶۵ -، ویراستار |
| رده بندی کنگره | : ۱۳۹۳۱۵/۲۸۰۶LB ۸ن۹پ/ |
| رده بندی دیویی | : ۰۰۱/۳۷۵ |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۳۵۵۵۳۱۴ |



نگاهی نو به برنامه‌ریزی آموزشی و درسی در هزاره سوم

تألیف: دکتر پربیناز بنی‌سی - قنبرعلی دلفان آذری - فائقه رشاد

ویراستار: آرزو عرفان - وحید بنی‌سی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ سوم ۱۳۹۶

تیراژ: ۲۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۱۰۱-۶

تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۲۷۰۰۰ تومان

«فهرست مطالب»

| | |
|---|----|
| فصل ۱: برنامه‌ریزی آموزشی | ۱۹ |
| مقدمه:..... | ۱۹ |
| برنامه‌ریزی آموزشی در جهان..... | ۲۰ |
| برنامه‌ریزی آموزشی در کشورهای در حال توسعه..... | ۲۲ |
| نقش یونسکو و سازمان‌های بین‌المللی در گسترش برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۲۲ |
| برنامه‌ریزی آموزشی در ایران..... | ۲۳ |
| اهداف برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۲۴ |
| اقدامات اصلی در برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۲۴ |
| محتوای برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۲۵ |
| تاریخچه برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۲۷ |
| انواع آموزش | ۲۹ |
| قانون و برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۳۰ |
| سیاست‌گذاری آموزشی..... | ۳۳ |
| چارچوب مفهومی تحلیل سیاست..... | ۳۶ |
| برنامه‌ریزی سیاسی در آموزش..... | ۳۸ |
| فصل ۲: آینده پژوهی در برنامه‌ریزی آموزشی | ۳۹ |
| مقدمه..... | ۳۹ |
| برنامه‌ریزان به‌عنوان آینده‌پژوهان..... | ۴۰ |
| آینده پژوهی در برنامه‌ریزی آموزشی..... | ۴۱ |
| آموزش و پرورش نوین..... | ۴۲ |
| آینده پژوهی در آموزش عالی..... | ۴۴ |
| اینترنت و پدیده‌ی جهانی شدن..... | ۴۵ |
| فصل ۳: جهانی شدن و برنامه‌ریزی آموزشی | ۴۹ |

| | |
|----|--|
| ۴۹ | مقدمه..... |
| ۵۱ | ویژگی‌های جهانی شدن..... |
| ۵۱ | نظریه‌های جهانی شدن..... |
| ۵۳ | جهانی شدن و سیطره‌ی زبان انگلیسی..... |
| ۵۳ | جهانی شدن در نظام آموزشی..... |
| ۵۴ | جهانی شدن و تعلیم و تربیت..... |
| ۵۵ | اصول مهم تربیتی در عصر جهانی شدن..... |
| ۵۶ | آموزش و پرورش و جهانی شدن..... |
| ۶۱ | مدرسه‌ی فردا..... |
| ۶۳ | تحلیل یافته‌های کوبن:..... |
| ۶۳ | دیدگاه ویلیام فلام..... |
| ۶۶ | جهانی شدن و آموزش عالی..... |
| ۶۸ | پیامدهای جهانی شدن بر آموزش عالی..... |
| ۶۹ | دوستی مجازی..... |
| ۶۹ | روش‌های عمده‌ی تأثیر جهانی شدن بر آموزش..... |
| ۷۰ | اصلاحات عمده در کشورهای در حال توسعه..... |
| ۷۲ | مفهوم جهانی شدن..... |
| ۷۲ | ابعاد جهانی شدن..... |
| ۷۶ | تاریخچه‌ی جهانی شدن آموزش و پرورش..... |
| ۷۹ | برنامه درسی در عصر جهانی شدن..... |
| ۸۴ | فرصت‌های جهانی شدن..... |
| ۸۶ | تهدیدها و جهانی شدن..... |
| ۹۱ | فصل ۴: بصیرت‌های برنامه‌ریزی آموزشی |
| ۹۱ | مقدمه..... |
| ۹۲ | بصیرت در برنامه‌ریزی آموزشی..... |
| ۹۲ | مراحل تحقق بصیرت..... |
| ۹۳ | نقش تئوری‌ها در بصیرت..... |
| ۹۴ | روش‌های توسعه‌ی بصیرت‌ها..... |

| | | |
|------------|-------|---|
| ۹۵ | | ویژگی‌های رهبران با بصیرت |
| ۹۵ | | ویژگی‌های مدیران با بصیرت |
| ۹۶ | | تفاوت بین برنامه و بصیرت |
| ۹۶ | | بصیرت در سازمان‌ها |
| ۹۷ | | بصیرت‌های نوین |
| ۹۹ | | فصل ۵: اصلاحات در برنامه‌ریزی آموزشی |
| ۹۹ | | مقدمه |
| ۱۰۰ | | مفاهیم اصلاحات آموزشی |
| ۱۰۱ | | چالش‌ها و موانع اصلاحات |
| ۱۰۱ | | طرح اندیشه اصلاحات آموزشی |
| ۱۰۳ | | فصل ۶: آمایش سرزمین |
| ۱۰۳ | | مقدمه |
| ۱۰۵ | | عوامل شکل‌گیری یک سرزمین |
| ۱۰۷ | | دیدگاه‌های آمایش سرزمین |
| ۱۰۸ | | طرح پایه‌ی آمایش سرزمین |
| ۱۰۹ | | ظهور آمایش سرزمین در جهان |
| ۱۱۰ | | پیشینه‌ی آمایش سرزمین در ایران |
| ۱۱۱ | | نتایج آمایش سرزمین |
| ۱۱۲ | | فصل ۷: توسعه |
| ۱۱۳ | | مقدمه |
| ۱۱۴ | | مفهوم توسعه |
| ۱۱۶ | | شاخص‌های توسعه |
| ۱۱۷ | | برنامه‌ریزی آموزشی و توسعه |
| ۱۱۸ | | توسعه‌ی درون‌زا |
| ۱۱۹ | | توصیه‌هایی برای توسعه در نظام آموزشی |
| ۱۲۳ | | انواع سرمایه |
| ۱۲۴ | | سرمایه انسانی |
| ۱۲۵ | | اهمیت سرمایه انسانی |

| | |
|-----|---|
| ۱۲۹ | فصل ۸: الگوهای برنامه‌ریزی آموزشی |
| ۱۲۹ | مقدمه |
| ۱۳۱ | الگوی آموزشی از نگاه کارشناسان دفتر تألیف کتب آموزشی |
| ۱۳۲ | الگوی سه سطحی برنامه‌ریزی درسی |
| ۱۳۳ | مؤلفه‌های اساسی الگوی سه سطحی |
| ۱۳۵ | اهمیت الگوهای آموزشی |
| ۱۳۶ | بهترین الگوی آموزش |
| ۱۳۸ | الگوی مناسب برنامه‌ریزی آموزشی و درسی برای ایجاد اشتغال |
| ۱۴۲ | مدل‌های فرآیند برنامه‌ریزی آموزش |
| ۱۵۷ | فصل ۹: برنامه‌ریزی نیروی انسانی |
| ۱۵۷ | مقدمه |
| ۱۶۱ | ضرورت برنامه‌ریزی نیروی انسانی |
| ۱۶۱ | ابزارهای برنامه‌ریزی آموزشی |
| ۱۶۲ | ویژگی شغل |
| ۱۶۳ | سیر تحول برنامه نیروی منابع انسانی |
| ۱۶۴ | تعاریف برنامه‌ریزی نیروی انسانی |
| ۱۶۴ | مراحل برنامه‌ریزی نیروی انسانی |
| ۱۶۹ | روش‌های برنامه‌ریزی احتیاجات نیروی انسانی |
| ۱۷۰ | برنامه‌ریزی استراتژیک منابع انسانی |
| ۱۷۱ | برنامه‌ریزی نیروی انسانی با برنامه‌ی استراتژیک |
| ۱۷۱ | ویژگی‌های برنامه‌ریزی منابع انسانی |
| ۱۷۲ | علل عدم برنامه‌ریزی نیروی انسانی |
| ۱۷۲ | موانع اجرایی برنامه‌ریزی منابع انسانی |
| ۱۷۲ | سیستم‌های اطلاعاتی منابع انسانی |
| ۱۷۳ | تجزیه و تحلیل شغل |
| ۱۷۵ | شرح شغل |
| ۱۷۵ | شرایط احراز مشاغل با شرایط شخصی |
| ۱۷۶ | شرح شغل و برنامه‌ریزی |

| | |
|------------|---|
| ۱۷۶ |ویژگی‌های شغل..... |
| ۱۷۹ | فصل ۱۰: آموزش پودمانی |
| ۱۷۹ |مقدمه..... |
| ۱۸۲ |پودمان چیست..... |
| ۱۸۳ |اهداف آموزش پودمانی..... |
| ۱۸۳ |ویژگی پودمان..... |
| ۱۸۴ |قسمت‌های هر پودمان..... |
| ۱۸۵ |تاریخچه‌ی آموزش پودمانی..... |
| ۱۸۷ |ویژگی‌های اساسی هر پودمان آموزشی..... |
| ۱۸۷ |اصول آموزش پودمانی..... |
| ۱۸۸ |انواع آموزش در پودمان..... |
| ۱۸۹ |روش پودمان در برنامه‌ریزی..... |
| ۱۹۰ |طراحی پودمان آموزشی..... |
| ۱۹۲ |آموزش‌های پودمانی در نظام آموزش‌های علمی کاربردی..... |
| ۱۹۳ |شیوه کنونی برنامه‌ریزی درسی پودمانی در دانشگاه علمی کاربردی..... |
| ۱۹۴ |معایب روش فعلی تدوین دوره‌های پودمانی در دانشگاه علمی کاربردی..... |
| ۲۰۱ | فصل ۱۱: برنامه‌ریزی استراتژیک |
| ۲۰۱ |مقدمه..... |
| ۲۰۴ |تاریخچه استراتژیک..... |
| ۲۰۴ |فرآیند تدوین استراتژی..... |
| ۲۰۶ |برنامه‌ریزی استراتژیک و برنامه‌ریزی جامع..... |
| ۲۰۷ |دامنه‌ی برنامه‌ریزی استراتژیک..... |
| ۲۱۵ |برنامه‌ی استراتژیک در سطح کلان..... |
| ۲۲۰ |برنامه‌ریزی استراتژیک..... |
| ۲۲۱ |چارچوب جامع تدوین استراتژیک..... |
| ۲۲۲ |استراتژی چیست..... |
| ۲۲۶ |ماتریس SWOT..... |
| ۲۲۹ | فصل ۱۲: برنامه‌ریزی درسی |

| | | |
|------------|-------|---|
| ۲۳۰ | | مقدمه |
| ۲۳۱ | | روند تحولات برنامه‌ی درسی |
| ۲۳۲ | | اهداف برنامه درسی |
| ۲۳۳ | | عناصر برنامه‌ریزی |
| ۲۳۸ | | قلمروهای نوین در برنامه درسی |
| ۲۴۱ | | نظریه‌های برنامه درسی |
| ۲۴۲ | | برنامه درسی |
| ۲۴۴ | | تاریخچه تحولات برنامه درسی |
| ۲۴۵ | | تحولات مفهوم برنامه درسی |
| ۲۴۵ | | تحولات رویکردی برنامه درسی |
| ۲۴۷ | | عناصر برنامه درسی |
| ۲۴۷ | | متاتئوری در برنامه درسی |
| ۲۵۳ | | ضرورت نگرش متاتئوری در برنامه درسی |
| ۲۵۴ | | سطوح برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه فرانسیس کلاین |
| ۲۵۷ | | فصل ۱۳: آموزش مجازی برنامه‌ریزی آموزشی |
| ۲۵۷ | | مقدمه |
| ۲۵۸ | | تفاوت آموزش الکترونیکی و یادگیری الکترونیکی |
| ۲۵۸ | | تاریخچه پیدایش آموزش الکترونیکی |
| ۲۶۰ | | یادگیری الکترونیکی در ایران |
| ۲۶۱ | | اهمیت یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۲ | | اهداف یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۴ | | ویژگی‌های یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۵ | | قابلیت‌های یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۶ | | تفاوت آموزش از راه دور با آموزش الکترونیکی |
| ۲۶۶ | | رابطه تکنولوژی آموزشی با یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۸ | | ابزارهایی برای استفاده‌کنندگان اینترنت در استفاده از کلاس‌های مجازی |
| ۲۶۹ | | بررسی آموزش الکترونیکی از بعد روان‌شناسی |
| ۲۶۹ | | مکانیسم یادگیری الکترونیکی برای بهبود نگاه‌داشت اطلاعات |

| | |
|------------|---|
| ۲۶۹ | برنامه‌ریزی آموزشی یادگیری الکترونیکی |
| ۲۶۹ | پارامترهای تدوین برنامه‌های یادگیری الکترونیکی |
| ۲۷۰ | برخی از نکات برنامه‌ریزی دوره‌های آموزشی |
| ۲۷۰ | راه کارهای حرکت به سمت آموزش مجازی |
| ۲۷۱ | نقش دولت در آموزش الکترونیکی |
| ۲۷۵ | فصل ۱۴: مدارس هوشمند |
| ۲۷۵ | مقدمه |
| ۲۷۶ | مدرسه هوشمند |
| ۲۷۷ | مبانی نظری و تئوری‌ها |
| ۲۷۸ | خصوصیات مدارس هوشمند |
| ۲۷۹ | روش آموزش |
| ۲۸۰ | اهداف مدرسه هوشمند |
| ۲۸۱ | هفت اصل کلیدی در مدارس هوشمند |
| ۲۸۴ | موانع موجود در نظام‌های آموزشی و توسعه‌مداری هوشمند |
| ۲۸۴ | عوامل موفقیت در ایجاد و عملیاتی کردن مدارس هوشمند |
| ۲۸۷ | فصل ۱۵: تحلیل محتوا |
| ۲۸۷ | مقدمه |
| ۲۸۹ | تولید رسمی برنامه درسی |
| ۲۹۱ | عناصر برنامه درسی |
| ۲۹۲ | تعریف محتوا |
| ۲۹۳ | انتخاب محتوا |
| ۲۹۴ | ارائه‌ی محتوا |
| ۲۹۵ | سازمان‌دهی محتوا |
| ۲۹۵ | رویکرد موضوعات محتوا |
| ۲۹۶ | تعریف تحلیل محتوا |
| ۲۹۷ | تاریخ تحولی تحلیل محتوا |
| ۳۰۱ | قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران |
| ۳۰۲ | چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۶ |

| | |
|------------|---|
| ۳۰۲ | برنامه پنجم توسعه..... |
| ۳۰۴ | فصل دوم برنامه پنجم توسعه..... |
| ۳۰۵ | سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها..... |
| ۳۰۵ | سند نقشه جامعه علمی کشور..... |
| ۳۰۶ | اهداف ملی..... |
| ۳۰۶ | سند تحول بنیادین آموزش پرورش..... |
| ۳۱۰ | اصول طراحی مبانی درسی..... |
| ۳۱۲ | اصول تدوین برنامه درسی..... |
| ۳۱۳ | اصول اجرای برنامه درسی..... |
| ۳۱۵ | اصول ارزش‌یابی برنامه درسی..... |
| ۳۱۶ | اصول ناظر به عوامل مؤثر در کیفیت زیر نظام..... |
| ۳۱۶ | اطلس آموزش کشور..... |
| ۳۱۷ | برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران..... |
| ۳۲۱ | فصل ۱۶: شهروند حرفه‌ای |
| ۳۲۱ | مقدمه..... |
| ۳۲۲ | آموزش و تربیت شهروندی..... |
| ۳۲۳ | دلایل اهمیت و توجه به آموزش و تربیت شهروندی در دوران معاصر..... |
| ۳۲۶ | اهداف آموزشی و تربیت شهروندی در سطح محلی، ملی و جهانی..... |
| ۳۲۷ | نقش مدارس در آموزش و تربیت شهروندی..... |
| ۳۲۹ | نقش آموزش شهروندی در جامعه..... |
| ۳۳۰ | بستگی شهروندی و آموزش به انسان..... |
| ۳۳۱ | آموزش شهروندی به عنوان یک واقعیت اجتماعی..... |
| ۳۳۵ | منابع |

پیشگفتار

برنامه‌ریزی به منظور نقشه‌کشی برای آینده است که در آن افراد، سازمان‌ها، اجتماع‌ها و ملت‌ها مشغول می‌باشند. با توجه به این که در هزاره سوم همه‌چیز دست‌خوش یک سری تغییرات و تحولات قرار گرفته لذا این ضرورت ایجاب می‌کند که با نگاهی موشکافانه به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های برنامه‌ریزی پرداخت. با توجه به سابقه چندین ساله تدریس در دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت این نیاز احساس گردید برای تأمین منابع علمی فراگیران در مقاطع مختلف تحصیلی رویکردی جامع به برنامه‌ریزی درسی و آموزشی داشته باشیم که هر دو به عنوان لازم و ملزوم در کنار هم قرار گیرد.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم از تلاش‌های سید مصطفی حسینی مدیر انتشارات آوای نور در جهت انتشار این اثر قدردانی نماییم.

گروه مؤلفان

تابستان ۱۳۹۳

